

# PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Rzeszów, 14 października 2010 r.

Beata Streb

wizytator do spraw ewaluacji, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie

## Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Irlandii 26 września – 3 października 2010 r.

Wizyta studyjna w Irlandii trwająca od 26 września do 3 października 2010 r., w której miałam przyjemność uczestniczyć, spełniła moje oczekiwania, dostarczyła dużo informacji na temat organizacji i funkcjonowania irlandzkiego systemu oświaty, pozwoliła również na poznanie kultury, tradycji i zwyczajów tego kraju.

Trudno jest porównywać system oświaty w Irlandii z systemem Polskim. Irlandia jest jedynym krajem UE utrzymującym wyznaniowy charakter systemu szkolnego (tylko 2 szkoły są państwowe). Szkoły mają prywatnego właściciela, chociaż formalnie szkolnictwo i placówki oświatowe w 95% finansowane są z budżetu państwa. Szkoły te są w większości bezpłatne dla uczniów, w niektórych przypadkach są wprowadzane, przez zarządzających szkołami, dodatkowe dopłaty. Państwo, w którego imieniu działa Departament Edukacji wspiera szkoły w celu poprawy jakości m.in. poprzez wprowadzanie nowych programów nauczania, decyduje o tworzeniu szkół, opracowuje i wdraża programy wsparcia dla dyrektorów, reguluje sprawy kadrowe, sprawuje nadzór pedagogiczny. Dofinansowanie oraz sprawowanie nadzoru pedagogicznego nie dotyczy szkół prywatnych, które utrzymują się wyłącznie z własnych środków.

Szkoły funkcjonujące w Irlandii mają dużą autonomię, to Rada Szkoły i dyrektor podejmują szereg decyzji dotyczących organizacji i zakresu zadań placówki. Szkoły mają swobodę w zakresie rekrutacji oraz zawieszania czy relegowania ucznia ze szkoły (na każdym etapie edukacyjnym).

Specyficzną cechą szkół w Irlandii jest ich wielkość. Na 3116 funkcjonujących szkół podstawowych, w 12 zatrudniony jest tylko 1 nauczyciel, 400 szkół zatrudnia 2 nauczycieli, 300 szkół - 3 nauczycieli, w 1185 szkołach pracuje od 4 do 7 nauczycieli. Tylko 260 szkół podstawowych zatrudnia powyżej 20 nauczycieli. W przypadku szkół średnich, których jest 742, największa skupia 1400 uczniów, w 14 szkołach uczy się mniej niż 50 uczniów. W Irlandii nie ma przedszkoli, ich zadania realizowane są przez szkoły podstawowe, do których uczęszczają dzieci od 4 i 5 roku życia.

Rozdział uczniów do poszczególnych szkół uwarunkowany jest tradycją i funkcjonowaniem typów szkół, decyduje tu mechanizm kulturowy, ekonomiczny oraz tradycje rodzinne. Z informacji przekazanej przez dr Gerry'ego Mac Ruairc' a pracownika naukowego University College Dublin wynika, że młodzież z dzielnic robotniczych, o niskim statusie materialnym ma mniejsze możliwości uzyskania wyższego wykształcenia, 70% studentów to absolwenci szkół całkowicie prywatnych (bardzo drogich) oraz prywatnych finansowanych przez państwo. Bardzo duży odsetek studentów wyższych uczelni stanowią dzieci farmerów. Z przedstawionych danych wynikało, że obecnie 80% populacji kończy szkoły średnie, 20% nie uzyskuje dyplomu szkoły średniej.

W szkołach irlandzkich dużą uwagę zwraca się przede wszystkim na sam proces uczenia i uczenia się oraz na bezpieczeństwo. O prestiżu szkoły decyduje wysokość punktów jaką uzyskują uczniowie na egzaminach zewnętrznych. Nie oznacza to jednak, że uczniowie mający trudności edukacyjne są pozostawieni sami sobie. Organizowana jest dla nich pomoc poprzez zajęcia



KAPITAŁ LUDZKI  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



MINISTERSTWO  
EDUKACJI  
NARODOWEJ



UNIA EUROPEJSKA  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



## **PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II**

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

wyrównawcze. Np. w szkole, w której obserwowałam czynności inspektora nadzoru, zajęcia te prowadzone były przez innych nauczycieli w trakcie lekcji, w osobno przygotowanych na ten cel pomieszczeniach. Ponadto, w czasie realizowanych zajęć dla dziecka z dysfunkcjami do pomocy przydzielany jest asystent, który pomaga mu w realizacji ćwiczeń i zadań wskazanych przez nauczyciela.

Powołana Krajowa Rada Dobrobytu Edukacji monitoruje uczęszczanie uczniów do szkół, przyczyny absencji (szkoła ma obowiązek przesłania raportu z absencji ponad 20 godzin ucznia), podejmuje działania w celu podnoszenia ogólnego poziomu nauczania w szkole, poszukuje szkół dla uczniów, którzy sobie nie radzą, ze względu na różne przyczyny np. specjalne potrzeby, trudności wychowawcze.

Ciekawym rozwiązaniem wprowadzonym w szkole ponadpodstawowej między I a II etapem kształcenia jest możliwość skorzystania przez ucznia z „roku przejściowego”. Uczeń ma możliwość lepszego przygotowania się do nauki w II etapie kształcenia poprzez uczestnictwo w różnych zajęciach rozwijających np. umiejętność uczenia się, prezentacji, asertywności, komunikacji. Celem tych zajęć jest także lepsze przygotowanie do egzaminów zewnętrznych.

W trakcie wizyty zwróciłam również uwagę na wysoki status społeczny zawodu nauczyciela, mieści się najwyżej w hierarchii np. obok zawodu lekarza. Wśród kandydatów do tego zawodu prowadzona jest odpowiednia selekcja, na którą niewątpliwie ma też wpływ wysokość uposażenia, które zależy od stażu pracy oraz rodzaju zawartej umowy o pracę.

Nauczycielem szkoły średniej mogą zostać studenci, którzy uzyskują najwyższe wyniki w nauce, otrzymają dyplom ukończenia uczelni wyższej, odbędą rok stażu próbnego a ich kwalifikacje zostaną uznane przez krajową radę nauczycielską. W trakcie rocznych studiów pedagogicznych student odbywa praktyki w szkole w wymiarze 8,5 godziny tygodniowo. Praktyki nadzorowane są przez mentorów z uniwersytetu (Instytut Pedagogiki), którzy siedem razy w roku dokonują oceny obserwowanych lekcji. Bardzo ważnym elementem kształcenia jest wyposażenie studenta w takie kompetencje jak: autorefleksja i dostrzeganie potrzeby stałego doskonalenia się oraz podnoszenia kwalifikacji. W szkołach podstawowych nauczycielem może zostać osoba posiadająca licencjat z przygotowaniem pedagogicznym.

W szkole nauczyciel, podobnie jak uczeń spędza 183 dni. Jego pensum godzin wynosi 22 godziny. Ma obowiązek planowania zajęć i przygotowania zajęć. Nie ma jednak formalnie określonego czasu, kiedy ma to robić.

Nauczyciele w Irlandii mają bardzo dobrze zorganizowane 2 związki zawodowe (pierwszy reprezentujący interesy nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjum, drugi szkół średnich). Związki zawodowe wpływają w istotny sposób na organizację całego systemu oświatowego i wprowadzane w nim zmiany.

Jeśli chodzi o nadzór pedagogiczny w systemie irlandzkim, łączy trzy funkcje: kontroli, ewaluacji i wspomagania, podobnie jak było w Polsce przed wejściem w życie nowego rozporządzenia o nadzorze pedagogicznym.

Inspekcje prowadzone są jako: całościowe, przedmiotowe. O terminach ich przeprowadzenia szkoły są informowane. Sporządzane są z nich raporty. W szkołach podstawowych prowadzone są również niezapowiedziane inspekcje o których szkoła nie jest informowana i nie jest sporządzany raport.

## **PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II**

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Procedura ewaluacji całościowej obejmuje obserwacje procesów planowania i przygotowania działań przez szkołę jak i poszczególnych nauczycieli. Duże znaczenie ma obserwacja zajęć i badanie umiejętności uczniów. Inspektorzy podczas obserwacji lekcji wchodzą w rolę nauczyciela i prowadzą zajęcia, rozmawiają z uczniami, zapoznają się z ich pracami pisemnymi, zadają pytania nauczycielowi. Na zakończenie zajęć przeprowadzają rozmowy z nauczycielem, wskazując na jego mocne i słabe strony. Do prowadzenia badania opracowane są odpowiednie narzędzia jak: arkusze obserwacji zajęć, ankiety, arkusze wywiadu. Ilość zwartych w nich pytań nie jest jednak duża, np. arkusz wywiadu z nauczycielami i dyrektorem zawierał kilkanaście pytań. Przy prowadzeniu inspekcji zwraca się również uwagę na autoewaluację i przeprowadzenie ewaluacji wewnętrznej.

Procedury prowadzenia ewaluacji są określone prawem, a sposób postępowania jest niezależny od typu i wielkości szkoły oraz jest ustalony przez inspektora. Inspekcje kończą się raportem, który zawiera informację o szkole, rekomendacje oraz jest publikowany na stronie internetowej.

Z informacji przekazanej przez przedstawicieli Departamentu Edukacji, samych inspektorów oraz dyrektora szkoły Petersa & Watermana wynika, że czas od przeprowadzenia inspekcji do przygotowania raportu jest bardzo długi m.in. przez wydłużone procedury związane z jego publikacją.

Na przykładzie raportu z ewaluacji Patrick' s BNS, sporządzonego według nowych zasad (2009 r.) można zauważyć, że objętościowo jest krótki (zawierał 7 stron), obejmuje 5 obszarów:

- jakość zarządzania szkołą
- jakość planowania w szkole
- jakość realizacji programu nauczania
- jakość uczenia i nauczania przedmiotów
- jakość wsparcia edukacyjnego uczniów.

Treść raportu ma charakter ogólny, zawiera elementy wartościujące. Brak w nim powołania się na źródła i metody pozyskiwania informacji. Zakończenie raportu zawiera zalecenia, a inspektor odnosi się do przepisów prawa oświatowego.

Na zakończenie chciałabym odnieść się do strony techniczno - organizacyjnej przygotowania wizyty studyjnej. Uważam, że jako jej uczestnicy nie możemy narzekać. Hotel położony w samym centrum miasta, wygodne, obszerne pokoje jednoosobowe pozwoliły na odpoczynek. Miłym zaskoczeniem w hotelu były pracujące w recepcji Polki, które udzielały rad np. jak dotrzeć najszybciej do określonego miejsca, co warto zobaczyć. Bardzo dobra organizacja zajęć, był czas przeznaczony na pracę oraz na odpoczynek. Świetny pomysł jednego wolnego dnia, każdy mógł go wykorzystać jak chciał np. wyjazd na całodniową wycieczkę poza Dublin, zwiedzanie ciekawych miejsc w samym Dublinie, robienie zakupów. Wreszcie przemiłe dziewczyny, które opiekowały się nami, zawsze uśmiechnięte i otwarte na propozycje uczestników, konsekwentnie realizujące założony plan. Mała grupa wizytatorów pozwoliła na lepsze poznanie się, wspólne spotkania i dyskusje.

Największym problemem dla mnie był brak znajomości języka angielskiego szczególnie podczas obserwacji zajęć. Chociaż dzięki otwartości samych inspektorów i pomocy koleżanki, której umiejętności w tym zakresie były całkiem niezłe, jakoś udało się go w części rozwiązać.